

Historie vysokohorské turistiky v rámci KČT (a jejího předchůdce v ÚOT ČSTV)

1. Vznik vysokohorské turistiky (dále jen VHT)
2. Počátky metodické činnosti VHT
3. Další rozvoj činnosti VHT
4. Výčet dalších významnějších akcí VHT
5. Organizátorská a lektorská činnost ve VHT
6. Publikační činnost VHT
7. Osobnosti ve VHT
8. Závěr
9. Podklady
10. Přílohy

1. Vznik vysokohorské turistiky (dále jen VHT)

Na přelomu 50. a 60. tých let dvacátého století projevují mladší členové turistických odborů zájem o náročnější pojetí turistiky. Formuje se pojem výkonnostní turistika.

Jelikož se horolezectví stává ryze sportovním odvětvím s nároky na soustavný trénink, začínají se zájemci o příležitostné výstupy na vrcholy hor sdružovat v odborech svazu turistiky ČSTV.

Tak, jak se v té době začínají některé odbory specializovat, tak vznikají mimo jiné i oddíly VHT, oddíly krasové turistiky apod. Začínají se pořádat dálkové a etapové pochody, několikadenní lyžařské přejezdy a vodácké turistické jízdy zdatnosti a vznikají základy orientačního běhu.

Tento vývoj se následně promítá do organizačního uspořádání tak, že se začaly utvářet jednotlivé turistické „přesuny“. Začala se koncipovat jejich metodika a jejich organizační uspořádání (začlenění). Vedle pěší turistiky začínají vyvíjet samostatnou činnost lyžařská, vodní, cyklo a vysokohorská turistika. K nim se později přiřazují i nově vzniklá krasová a mototuristika. Významnou roli začíná sehrávat turistika mládeže.

Uvedený vývoj byl podmíněn a ovlivněn zejména

- Direktivním rozpuštěním stávajících organizací, zabývajících se do té doby (počátek 60. tých let) využitím volného času
- Začleněním vytvořeného Svazu turistiky do ČSTV jako součásti sjednocené tělovýchovy
- Převodem metodické činnosti včetně školení na Tělovýchovnou školu ČÚV ČSTV
- Zvýšeným zájmem veřejnosti o tuzemské aktivity, daným mimo jiné i nemožností vycestovat za hranice jinak, než organizovaně s některou ze čtyř existujících CK

V roce 1965 byla při řídicím turistickém orgánu jako pomocný orgán ustavena pracovní skupina pro VHT.

V roce 1967 tedy vzniká při VST ČÚV ČSTV komise VHT.

2. Počátky metodické činnosti VHT

Komise VHT po svém jmenování zaměřuje svoji činnost přednostně do oblastí školení cvičitelů, dále na vytvoření jednotlivých kvalifikačních stupňů a jejich propagaci.

V roce 1960 se uskutečnilo první školení cvičitelů VHT na chatě u Zeleného plesa ve Vysokých Tatrách. V té době se nově formovala i metodika turistiky a v rámci kvalifikace metodických pracovníků byla zavedena odbornost (kvalifikační stupeň) **cvičitel VHT**. Profesor M. Hlaváček vypracoval pro tuto odbornost učební texty.

Spoluprací s Tělovýchovnou školou se podařilo zavést periodicitu školení tak, že školení probíhala každý druhý rok. K 1.lednu 1974 bylo v evidenci již 120 cvičitelů VHT.

V následujících letech se konala další školení, po čase i doškolování cvičitelů VHT. Po řadě dalších let zejména z důvodu lepšího odstupňování pravomocí (pro ledovec) byl zaveden další kvalifikační stupeň – **vůdce VHT**.

Poměrně rychlým nárůstem počtu cvičitelů byly vytvořeny podmínky k nárůstu počtu akcí charakteru VHT.

Mnohem později byl zaveden nový kvalifikační stupeň – **vedoucí VHT**.

3. Další rozvoj činnosti VHT

V důsledku stále trvajících zájmu mladých turistů o výkonnostní formy turistiky dochází i k rychlému rozvoji VHT. V odborech turistiky pod vedením nově vyškolených cvičitelů VHT se pořádaly krátkodobé akce na cvičných skalách, zaměřené na nácvik pohybu ve skalním terénu a na zlepšení technických dovedností, zejména jištění. Dále byly organizovány zájezdy do horských oblastí, většinou do slovenských hor, nejčastěji do Vysokých a Západních Tater. Zahraniční zájezdy směřovaly většinou do rumunských a bulharských hor, na Kavkaz a v menší míře do Julských Alp.

V ročních Kalendářích turistických akcí se začínají objevovat akce VHT a v roce 1970 je sekcí VHT organizovaná první akce na celostátní úrovni – „**Týden VHT ve Vysokých Tatrách**“, která se stala velmi oblíbenou a jejíž počet účastníků dosahoval 500 až 600 osob. Pro výstupy na vrcholy, na které nevedla turistická značka bývala vytvořena družstva pěti účastníků s jedním cvičitelem. Pro túry po značených cestách to bylo 20 až 25 účastníků s jedním cvičitelem. Tato akce byla pořádána pravidelně a skončila svým 10.ročníkem.

V následujícím desetiletí je průměrný počet celostátních akcí VHT kolem čtyřiceti, kromě toho se další akce organizují na úrovni oddílů a odborů turistiky. Některé z nich si vytvořily tradici.

4. Výčet dalších významnějších akcí VHT

- **Novoroční výstup na Babí lom** (1972÷dosud /2022/ - 50 ročníků), které pořádal TOM 0432 Horolezčata Brno, nyní JMO KČT a KČT, odbor KTL Brno
- **Přechod Jeseníků loveckými chodníky** (od roku 1973÷1986 - 14 ročníků), které pořádal oddíl VHT při TJ Meochema Přerov
- **Setkání VHT na Babách** (1977÷dosud /2022/ - 45 ročníků), které pořádal TOM 0432 Horolezčata Brno, nyní JMO KČT a KČT, odbor KTL Brno

- **Hvězdicový přechod slovenských pohoří** (1979÷1991 - 13 ročníků), které pořádal oddíl VHT při TJ Meochema Přerov
- **Kokořínské voštiny** (1985÷dosud /2020/ - 36 ročníků), které pořádá KČT VHT Mělník
- **Skály Máchova kraje** (cca1977÷dosud /2020/ 44 ročníků) pořádá Spolek VHT Lysá nad Labem
- **Jarní setkání VHT na skalách u Řikonína** (1980÷dosud /2022/ - 40 ročníků), které pořádal TOM 0432 Horolezčata Brno, nyní JMO KČT a KČT, odbor KTL Brno
- **Velikonoční přechod Slovenského ráje** (od roku 1980÷dosud /2022/ 41 ročníků), které pořádal oddíl VHT při TJ Meochema Přerov, později odbor KČT VHT SK Přerov, nyní odbor KČT VHT TJ Spartak Přerov
- **Slovenské hory s VHT** (1981÷2009 – 29 ročníků), které pořádal VHT KČT VP Frýdek-Místek
- **Poslední traverz na Dobříši** (od roku 1982÷1995 - 15 ročníků), které pořádal VHT Mír KČT Dobříš
- **Dny vysokohorské turistiky v Jizerských horách** (1983÷2002 – 20 ročníků), které pořádal KČT Tatran Jablonec nad Nisou
- **a další zde neuvedené akce** (viz příloha)

5. Organizátorská a lektorská činnost ve VHT

V organizační oblasti dochází k několika změnám podřízenosti, které byly ukončeny dlouhodobou podřízeností programové radě. Došlo i k několika změnám názvu komise, které skončily novým názvem “sekce”.

Pro zajištění rychlejšího a kvalitnějšího přenosu informací z komise VHT do členské základny a vytvoření zpětné vazby o potřebách hnutí ve VHT vznikají krajszí (oblastní) aktivisté a jejich pravidelné roční aktivity.

Pro nově zaváděné výkonnostní odznaky jednotlivých druhů turistiky (přesunů) zpracovala sekce podmínky pro získání výkonnostního odznaku a s výjimkou bronzového stupně je po splnění podmínek i vydává. Na základě požadavku sekce výkonnostní turistiky byly v roce 1996 zpracovány podmínky pro získání diamantového VO VHT.

Po projednání s příslušnými orgány Ministerstva kultury, kam sport v této době spadal, bylo tímto ministerstvem vydáno 29.6.1983 povolení výcviku na cvičných skalách.

Po roce 1989 došlo i v činnosti VHT k určitým změnám. Zájem členů se obrátil plně na zahraniční hory, a to především na Alpy.

Sekci se podařilo vytvořit a materiálně zabezpečit činnost školicích středisek VHT (dále ŠS). Z počátku fungovala ŠS v Jesenici, v Brně, v Táboře a v Plzni. V roce 2013 ukončilo svoji činnost ŠS v Jesenici a od roku 2016 bylo zřízeno nové ŠS v Kroměříži.

S tím souvisí i vytvoření lektorského sboru, který je jmenován pro jednotlivé kvalifikační stupně. Funkční období bylo zpočátku bez časového omezení, ale bylo podmíněno účastí na doškolovacích seminářích. Při vícenásobné neúčasti byl lektor z lektorského sboru vyřazen. V současné době je funkční období lektora 5 let.

Od roku 2012 jsou jmenováni samostatně i lektoři pro výcvik skialpinistů.

6. Publikační činnost VHT

Členové komise, později sekce VTH v průběhu let vypracovali řadu metodických publikací.

- V roce 1978 vypracoval Ing. Ivo Hejl publikaci **Turistika v horách**
- V roce 1985 byla vydána **Vysokohorská turistika a ochrana přírody** autora Ing. Antonína Rosického
- V roce 1990 byla vydána **Bezpečnost při vysokohorské turistice** od Ing. Ladislava Jiráska a kolektivu
- V roce 1991 vypracovala komise VHT (L.Bureš, Ing. J. Doubek, MUDr. P.Hamal, Ing.I.Hejl, M.Holenda, Ing.L.Monhart pod vedením Ing.L.Jiráska)

Zásady první pomoci při úrazech při VHT

Metodici sekce pod vedením Ing. Otokara Simma vypracovali v letech 1995÷2000 učební texty, které byly vydány samostatně s následujícími tématy:

- Nebezpečí v horách
- Pohyb v neledovcových velehorách
- Pohyb po ledovcích
- Počasí v horách
- Aklimatizace v horách
- Orientace v horách
- Alpy, rozdělení horstva, historie alpinismu
- GPS
- Laviny, vysokohorské lyžování a skialpinismus

Dále byla vypracovaná i náplň pro školení a zkoušky. Tímto materiálem je „Kvalifikace ve vysokohorské turistice“, ve které jsou rozpracovány

- Podmínky pro organizování výcvikového minima VHT a zkoušek jednotlivých kvalifikačních stupňů
- Zapojení organizačního sboru a činnost zkušební komise
- Oprávnění účastníka kurzu a náplň a rozsah působnosti absolventa školení a zkoušek
- Soubory témat praktické i teoretické části kurzu a teoretické otázky a praktické znalosti ověřované při zkouškách metodických pracovníků ve VHT a
- Pravidla pro jmenování, činnost, doškolování a odvolávání lektorů, vč. rozsahu jejich oprávnění

Vzhledem k tomu, že po vydání výše uvedených devíti metodických brožur VHT dochází k „stárnutí“ jejich obsahu, rozhodla se sekce VHT v roce 1999 k tomu, že na zásadní změny v metodice, v zavádění nových, zejména jistících materiálů apod. budou pořádány semináře, při kterých se tyto nové postupy a materiály odzkouší. A na základě tohoto odzkoušení se vypracuje Metodická informace (dále MI), která vhodným způsobem doplní, případně upraví to, co je ve stávající metodické brožuře zpochybněno nebo překonáno.

7. Osobnosti ve VHT

V čele komise, později sekce ve funkci předsedy pracovali:

- od roku 1967 František Šmíd
- od roku 1970 Ing. Ivo Hejl
- od roku 1988 Ing. Ladislav Jirásko
- od roku 1998 Mgr. Václav Průcha a

- od roku 2022 Ing. Jindřich Urban

Členové sekce nejsou pouze pasivními účastníky zasedání sekce, ale řada z nich patří mezi přední organizátory akcí VHT v Československu i v zahraničí. Jsou mezi nimi metodici, kteří vypracovali a zavedli metodiku pro vzdělávací proces ve VHT, v rámci publikační činnosti vypracovali 9 metodických brožur (viz čl.6) a spolu s dalšími lektory podle nich vyškolili několik stovek cvičitelů VHT. Dále sestavili dva průvodce v nepískovcových skalách – v Čechách a na Moravě.

Za posledních 30 let v sekci pracovali, případně dosud pracují:

Ing. Ladislav Beneš, Ladislav Bureš, Ing. Ivo Hejl, Miloslav Holenda, Roman Holubjak, Ing. Ladislav Jirásko, Alexander Krško, Mgr. Jiří Nováček, Petr Pola, Mgr. Václav Průcha, Ing. Otokar Simm, Miloš Stejskal a Ing. Jindřich Urban.

8. Závěr

Tento text nemůže v plné šíři zdokumentovat historii VHT v Československu a v Česku, ale alespoň zachytit mezníky a události pro hnutí podstatné, a to v době, kdy jsou ještě pamětníci, kteří je mohou sdělit nebo poskytnout.

9. Podklady

I.Hejl: Slovo o vysokohorské turistice 1996

I.Hejl: Doprovodný text k výstavě snímků s vysokohorskou tematikou 2008

Prof.Hlaváček: Učební text Vysokohorská turistika 1978

O.Simm: 20 ročníků Dnů vysokohorské turistiky v Jizerských horách 2021

Odbor VHT KČT TJ Spartak Přerov: 50 let vysokohorské turistiky v Přerově 2019

Osobní vzpomínky a materiály některých členů sekce VHT

www stránky odboru KČT VHT Mělník

www stránky spolku VHT Lysá nad Labem

10. Přílohy

V přílohách budou postupně uváděny a doplňovány obrázky z uvedených akcí, ale i podrobnosti o některých akcích.

Poznámka: ÚOT = ústřední odbor turistiky

Zpracovali: členové sekce VHT pod vedením Miloslava Holendy v roce 2022

Tento materiál byl schválen na jednání sekce dne 15.12.2022.

Byl umístěn na webové stránky sekce a současně předán sekretariátu KČT k uložení v archivu KČT a k publikování pro Radu historie KČT.